

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Summæ Theologicæ Scholasticæ Et Moralis

In Quatuor Partes Distributæ

In qua de Incarnatione Verbi & Mysteriis vitæ Christi, nec non de Sacramentis in genere & singulis in specie succinctè & dilucidè tractatur

Herincx, Wilhelm

Antverpiæ, 1675

Qu. III. An Iure divino sit Laicis præcepta Communio subutraque specie.

[urn:nbn:de:hbz:466:1-72963](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-72963)

QUÆSTIO III.

An iure divino sit Laicis præcepta
Communionis sub utraque specie?

Scripturæ sensus & divinorum præceptorum declaratio est petenda, quæ est firmamentum fidei & columna veritatis.

Accedit, quod pleræque figuræ Eucharistiæ, manducationem sub una specie significant, ut Lignum vitæ in medio paradisi, Agnus paschalis, Manna, participatio sacrificiorum. Inde enim conjectura desumitur, Christum non imperasse omnibus sumptionem duplicis speciei. Quæ etiam sumitur ex Act. 2. ubi describitur sacra Communio fidelium his verbis: *Erant perseverantes in doctrina Apostolorum & communicatione fractionis panis, & orationibus.* Ubi aperte, latente ipso *Luthero & Calvino* fit mentio, non de fractione panis usualis in prandiis, sed panis Eucharistici, non facta mentione calicis: quo usos fuisse Nazaræos ad Christianismum conversos, in istis initiis adhuc legalia observantes, adeoque à vino, omnique potu inebriativo abstinentes, minùs credibile apparet; quos tamen omnino à Communionem abstinuisse non est probabile. Et quidquid sit de his & similibus conjecturis (quas discutit *Bellarminus lib. 4. de Eucharistia cap. 24.*) veritas Catholica

Probatur II. quia etiam in primitiva Ecclesia fideles frequenter communicabant sub una tantum specie: adeoque constat Ecclesiam tunc non censuisse, sumptionem utriusque speciei esse iure divino necessariam. Nam in primis tempore persecutionis concedebatur fidelibus, ut hostias sacras domù deferrent, & inde quotidie sumerent; ut patet ex *Tertulliano l. 2. ad uxorem* ubi ait: *Non sciet maritus, quid secreto ante omnem cibum gustes? & si sciverit, panem, non illum credit esse, qui dicitur.* Idem patet ex *Clemente Alexandrino, Cyrillano, Basilio & aliis.* Domum autem non conferebant fideles, nisi species panis, quæ solæ dabatur in manus fidelium, calix autem adhibebatur ori communicantium, ut patet apud *Cyryllum Catech. Mystagog. 5.* qui etiam in domibus non habebant vasa sacra, quibus contineri posset sanguis Christi, ut clarissimè patet ex *Apol. 2. Athanasii contra Arianos.*

Idem comprobat ritus antiquus communicandi infantes; qui cum non possint cibum aliquem solidum sumere, instillabatur in os eorum aliquid Sanguinis Domini, ut etiam testatur *Cyprianus Serm. de lapsis*, adeoque sub una specie dabatur eis Eucharistia.

Deinde antiquissimus Ecclesiæ Latinæ usus (cujus meminit antiquus *Ordo Romanus* editus ante 800. annos) habet, ut Sacerdos in Parasceve sub una tantum specie communicet. Et simile quiddam de Ecclesiâ Græca testatur *Concilium Laodicenum can. 49.* in qua per totam quadragesimam, præterquam in Sabbato & die Dominico, fiebat Communio ex præsanctificatis, uti apud Latinos in Parasceve.

29.
Confirmatur ex usu primitiva Ecclesiæ.

Ex Communione infantium.

Et Communione ex præsanctificatis in Parasceve.

Tertio

IRCA annum Domini 1412. Quidam Petrus Dresdensis & Jacobellus Misjuensis in Bohemia ceperunt id asserere, condempnantes proinde Ecclesiam Latinam, velut quæ injustè Laicis subtrahat usum Calicis. Hos studio opponendi se Ecclesiæ Romanæ secutus est *Calvinus* aliique Hæretici nostri temporis: quàmvis *Lutherus & Melancthon* in hac re sint varii & inconstantes, modò cum adversariis loquentes, teste *Martino Becano de Eucharistia c. 24.*

Verum neminem, excepto sacrificante, teneri iure divino ad sumptionem utriusque speciei est veritas Catholica, definita in *Concilio Tridentino sess. 21. c. 1. & can. 1.* & antea in *Constantiensis sess. 13.* & olim ante utramque Concilium idem docuerat *Alexander Augustinus, Albertus, D. Thomas, D. Bonaventura Scotus & alii*, hæresibus nondum exortis, & deinceps omnes Theologi. Quàmvis olim Communio laicalis sub utraque specie fuerit satis usitata, ut etiam indicatur *1. ad Cor. 10. & 11.* illaque consuetudo in variis Ecclesiis perseveraverit usque ad tempora *D. Thoma* ut ex ipso colligitur *q. 80. art. 12.*

Hoc autem supposito, facile patet usum calicis potuisse ab Ecclesia Laicis iustissime prohiberi, non solum ut in tertia Ecclesia sit conformitas, utque contra Hæreticos ostendatur, totum Christum sub singulis speciebus contineri, sed etiam & potissimum ut consuleretur reverentiæ Sacramenti, quod fidelibus ita multiplicatis, senibus, pueris, infirmis, multis valde agrestibus sine effusionis periculo administrari nequit, nec commode transportari, aut diu conservari sub speciebus vini. In his enim, sicut in aliis quæ dispensationem & usum Sacramentorum concernunt, Christus reliquit Ecclesiæ plenariam disponendi potestatem, salvâ Sacramentorum substantiâ. Unde etiam Ecclesia de facto Laicis strictissime usum calicis inhibuit in *Constantiensis citato & Tridentino sup. cap. 2.* Neque Ecclesia per hoc fideles Sacramento privavit, sed tantum certo modo illud sumendi: cum sub altera tantum specie totus Christus verumque Sacramentum sumatur, ac propterea quod ad fructum attingit, nullâ gratiâ necessariâ ad salutem, defraudentur, qui unam speciem solum accipiunt, ut loquitur *Tridentinum, sup. c. 3.*

Itaque sumptionem utriusque speciei non esse à Christo præceptam, Probatur I. quia Ecclesia numquam intellexit tale præceptum fuisse in Scriptura expressum aut fidelibus traditum; quin potius declaravit contrarium: ab ipsa tamen verus

30.
Ex dicitur
na assertio-
tione Eu-
charistia
pro infirmis.

Tertio idem patet ex antiquissima consuetudine (quam etiam saeculum *Concilio Niceni* agnovit, & de qua videri potest *Clemens Romanus l. 8. constit. c. 13.* & *Eusebius lib. 6. Ecclesiastica historia c. 34.*) assertandi in loco deputato Eucharistiam pro aegrotis; ita ut teste *Sophronio in Prato spirituali c. 79.* servaretur aliquando per annum: quod satis declarat jam conservari solitas species panis pro communicandis aegrotis, cum vini species tam diu servari non possint sine periculo irreverentiae.

Eorumque
Communio-
ne sub una
specie.

Unde testatur *Eusebius l. 6. Histor. c. 34.* ex Epistola *Dionysii Alexandrini*, Presbyterum dedisse puero particulam Eucharistiae deferendam *Serapioni* seni aegroti, ac iussisse, ut eam prius madefaceret, quam seni porrigeret. *Amphilochius* quoque in vita *S. Basilii* scribit, eum in morte Eucharistiam accepisse in sola specie panis, quam longo tempore asservaverat.

Ex praxi
Manichaeo-
rum.

Denique *Manichaei*, teste *Leone I. Serm. 4. de Quadrages.* numquam communicabant, nisi sub specie panis; nec tamen ex hoc praecise capite sunt redarguti erroris ab *Epiphano*, *Augustino* vel alijs, qui de eorum erroribus scripserunt. Immo ut haeresim suam tegerent (teste *Leone supra*) panem Eucharisticum cum Catholicis sumere solebant; vane utique, si usitata & libera non fuisset *Romae Communio* sub una specie. *Graeci* quoque numquam Latinos ex hoc capite redarguerunt: etsi alioquin valde effusi in praetendis & conquirendis quibusvis, quae speciem erroris vel tenuem, etsi infundatam, putabant habere. Plura vix apud *Belarminum lib. 4. de Eucharist. c. 24.*

Denique ex
inconmodis.

Confirmatur: quia cum Christus totus contineatur sub alterutra specie, non erat ratio praecipendi generaliter utramque; praesertim ob gravia inconvenientia; partim supra insinuata, partim quia multi nullatenus ferunt potum vini, partim etiam quia in multis regionibus non posset haberi copia vini sufficiens multitudini fidelium communicanda.

31.

Objicitur I. Christus *Joan. 6.* ait: *Nisi manducaveritis carnem Filii hominis, & biberitis ejus sanguinem, non habebitis vitam in vobis.* Ergo praecipitur est sumptio utriusque speciei. Resp. Neg. Conf. nam (utcumque sermo ille Christi juxta varias sanctorum Patrum & Doctorum interpretationes intelligatur) qui dixit hoc, dixit quoque: *si quis manducaverit ex hoc pane, vivet in aeternum.* Et post similia saepius repetita tandem concludit: *Qui manducat hunc panem, vivet in aeternum;* ut recte notavit *Tridentinum sess. 21. cap. 1.* adeoque cum soli panis ibi frequentius tribuatur vivificatio, non potuit ibidem praescribi utriusque speciei ad vivificationem animae necessitas. Praecipitur itaque ibi sumptio dumtaxat Eucharistiae Sacramenti, sub quacumque tandem

Non obstant
verba Chri-
sti *Joan. 6.*
*Nisi man-
ducaveritis
&c.*

specie, ita ut praecipitum verletur circa rem qua sumitur, non circa modum quo sumitur: jam vero etiam sub altera tantum specie caro & sanguis sumuntur; ob mutuam connexionem & concomitantiam.

Deinde potest propositio Christi intelligi in sensu etiam copulativo seu potius distributivo, idque secundum rigorem dialecticum hoc modo: *Si nec manducaveritis carnem Filii hominis, nec biberitis ejus sanguinem &c.* Nam particula exceptiva, *Nisi*, involvit negationem, & valet idem quod, *si non* (ut etiam expressit *Graecus*) & repeti debet etiam in secunda parte enuntiationis compositae. Velut si diceretur: *Nisi adsit Ceres & Bacchus, friget Venus.* Sensus enim est: *Si neutrum adsit, friget Venus;* cum alterutrum sufficiat, ut non frigat.

Objicitur II. Christus *Matth. 26* dixit: *Bibite ex hoc omnes.* Resp. id esse dictum solis Apostolis, ideoque *Syrus* vertit, *Vos omnes*, & *Lucas* expressit *c. 22.* hoc modo: *Druidite inter vos*, sic videlicet, ut in orbem vos omnes aliquid ex eodem isto calice bibatis. Panem enim consecratum ipsemet fregerat, & singulis dederat. Unde hoc impletum fuisse testatur *Marcus c. 14.* *Et biberunt ex illo omnes.* Quare patet, quam inepte Haeretici inde conficere velint omnibus fidelibus praecipitum sumptionem etiam specierum vini.

Objicitur III. Christus *Luca 22.* dixit: *Hoc facite in meam commemorationem;* id est, distribuite omnibus utramque speciem. Resp. Christum ibi sumptionem Eucharistiae praecipisse quidem Ecclesiae, attamen non omnibus omnem sumendi modum, sed in hoc plurimum reliquit dispositioni Ecclesiae, ex ejus traditione oportet cognoscere, quousque Christi mandatum se extendat.

Objicitur IV. Judaei omnes in deserto non solum comederunt manna, sed etiam biberunt aquam de petra, teste Apostolo *1. ad Cor. 10.* Atqui haec erant figurae Eucharistiae sub utraque specie sumendae: ergo & nos in deserto hujus vitae utramque speciem debemus accipere. Resp. hoc argumentum potius pro nobis facere: quia illi non eodem tempore & loco acceperunt manna & aquam de petra; sed aliquot diebus interpositis manna eorum datum est in deserto *Sin.* *Exod. 16.* aqua vero in *Raphidim Exodi 17.* Unde haec erant figurae Eucharistiae sub una specie sumendae; sicut & panes propositionis, quibus nullus mysticus potus erat adjunctus; & participatio sacrificiorum, quorum sola caro manducebatur, sanguis autem omniaque libamina effundebantur Deo, ut patet *Exodi 25.*

Objicitur V. Auctoritas quorundam Patrum. Ex quibus tamen nihil aliud habetur, quam usum calicis olim fuisse Latins praecipitum, cum nece esset ab Ecclesia interdi-

Quod si subinde Patres videantur dicere (tamen aperte non dicunt) sanguinem esse necessario sumendum, intelligunt ipsum Eucharistia Sacramentum, quod corpus & sanguinem continet, & indifferenter à Patribus exprimebatur modò nomine corporis, modò nomine sanguinis, eò quòd tunc sub utraque specie permitteretur. Vel intelligunt sanguinem sumendum, saltem cum corpore, in quo continetur. Quo sensu Paschasius lib. de Corpore Domini c. 19. dixit: *Nec Caro sine Sanguine, nec Sanguis sine carne iure communicatur*, q. d. illum non iure communicare, qui sentit unum sine altero accipi. Quo sensu idem c. 17. dixerat: *Non rectè caro Christi sine divinitate sumitur, nec divinitas sine carne præstatur.*

Signanter obijci solet auctoritas Gelasii Papæ c. *Comperimus, de Consecrat. dist. 2.* ubi detestatur perceptionem Sacramenti sub una tantum specie, & præcipit sumi sub utraque. Sed juxta *D. Thomam* & antiquas Glossas loquitur de sacrificantibus, & plane consonat titulus præfixus apud Gratianum, qui est; *Corpus Christi sine ejus sanguine Sacerdos non debet accipere.* Quadrat etiam ratio Pontificis: *quia divisio unius ejusdem mysterii sine grandi sacrilegio non potest provenire*, utique in sacerdote sacrificante. Potuitque illa divisio à quibusdam Sacerdotibus tunc hæresi Manichæorum infectis usurpata fuisse. Si autem loquatur etiam de Laicis (ut Quidam volunt) arguit superstitionem quorundam, qui more Manichæorum credentes Christum assumpsisse corpus sine sanguine, & vinum esse creaturam malam à principio malo creatam abstinere semper ab usu calicis. Et huic responsioni favet parenthesis: *Quoniam nescio, quâ superstitione docentur obstringi.* Quare hoc modo ad Gelasium respondet Joannes Hesselius Tr. 2. de Communionem sub unica specie cap. 7. At alii censent, Gelasium ibi simpliciter prohibere, sumi Eucharistiam sub una specie, scilicet panis; idque quâ hoc prohibuerat Leo Papa Gelasii prædecessor ob hæresim Manichæorum & quorundam aliorum, qui docebant Christum assumpsisse corpus phantasticum sine sanguine, ideoque contendebant Eucharistiam sine sanguine esse sumendam. Ita *Quartus art. 15. circa initium*, & ex eo *Wiggers q. 80. art. 12.* Quod tamen hi Auctores id referunt inhibendum à Leone Papa in quodam Decreto & *Serm. 4. de quadrages.* non satis ostendunt, Decreti locum non citantes, & Sermoem citatum non rectè allegantes. In hoc enim non condit novum decretum, sed (ut patet ex contextu) pro signo quo deprehendantur Manichæi (qui vinum velut malam creaturam reprobabant) ut agniti pellantur, ponit, quòd *Christi Corpus accipiunt, Sanguinem autem haurire omnino declinant*, stabiliter scilicet & studiosè. Quàmvis alioquin Catholicis esset

liberum & indifferens, abstinere à calice vel non. Qui credibiliter ex hoc sensu deprehendendi Manichæos, exinde stabilius cœperunt uti calice, saltem ad tempus.

Objicitur VI. Fideles dum privantur unâ specie, privantur perfecto & integro convivio, & majori gratiâ per utramque speciem conferendâ, ergo Ecclesia non rectè usum calicis eis ademit. Resp. privari Laicos convivio perfectiori quoad rationem signorum sensibilibus, non tamen quoad rem contentam; nec privari ullâ gratiâ necessariâ ad salutem. Et quàmvis (quod Plerique negant) major gratia per utramque speciem conferretur, potest tamen illud augmentum meliori præparatione aut frequentiori Communionem compensari, ac illo non obstante species vini ob urgentes causas supra memoratas inhiberi, sicut inhibetur secunda & tertia communio eodem die faciendâ, etsi amplioris gratiæ causativa. Verè tamen Communionem sub utraque specie majorem gratiam non conferre, cum communi Sententia ostendatur *disp. 7. qu. 3.*

QUÆSTIO IV.

De Præcepto Ecclesiastico sumendi Eucharistiam.

Dico I. Concilium Lateranense sub Innocentio III. (& refertur c. *Omnis utriusque sexus, De penitentis & remissionibus*) statuit, ut *Omnis utriusque sexus fidelis, postquam ad annos discretionis pervenerit, saltem semel in anno confiteatur, suscipiens reverentè, ad minus in Pascha, Eucharistia Sacramentum; nisi forte de proprio pervenerit, Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiarum arceatur, & moriens Christianâ careat sepultura.* Idem confirmat & definit Tridentinum sess. 13. can. 9.

Ubi advertit I. requiri, ut communicaturi pervenerint ad annos discretionis. Quod non ita est spectandum ex eorum ætate, quàm ingeni maturitate, & circa res fidei instructione, ita ut aliqui etiam anno decimo sint admittendi, aliqui vix decimo quarto ætatis. Non potest tamen de hoc statui certa regula, sed juxta Doctores communiter relinquitur iudicio parentum, Parochi, vel prudentis Confessarii, qui poterit subinde Communionem ad unum alterumve annum suspendere, etsi iudicetur puer ad annos discretionis pervenisse, ut crescat devotio & reverentia erga Sacramentum. Quàmvis peccent pueri determinationi parentum aut Confessarii resistentes; uti & ipsi parentes hæc in re notabiliter negligentes. Declarat autem Ecclesiæ consuetudo pueros citius teneri ad annuam Confessionem, si peccaverint mortaliter,

36. *Semel in anno obligantur omnes, qui ad annos discretionis pervenerint, nisi forte de proprio pervenerit, Sacerdotis consilio ob aliquam rationabilem causam ad tempus ab hujusmodi perceptione duxerit abstinendum; alioquin & vivens ab ingressu Ecclesiarum arceatur, & moriens Christianâ careat sepultura.*

37. *Quando parvuli sine consensu parentum venisse ad annos discretionis quoad annuam Communionem,*

An citius quoad annuam Confessionem,